

Tentamen: Numerisk Analys, MAN200, MAM240, GU, 2007-04-13, V-huset.

Skrivtid: 08.30-13.30.
Ansvarig: Thomas Ericsson, tel 772 10 91, e-post: thomas@math.chalmers.se.
Frågor om tentamen kan ställas omkring 09.30 och 12.30.
Resultat: Kontakta vår studieexpedition. Jag kommer att sätta upp ett meddelande på www-sidan när jag har rättat klart och när visning äger rum.
Lösningsförslag: På www efter kl. 19.
Gräns för godkänt: 12.5 poäng av maximalt 25 räcker för godkänt, 18.5 poäng för VG.
Hjälpmedel: Inga (förutom godkända ordlistor).

Iakttag följande:

- Skriv tydligt och disponera papperet på ett lämpligt sätt.
- Börja varje ny uppgift på nytt blad.
- Fullständiga lösningar och motiveringar krävs!
- Skriv Ditt personnummer på försättsbladet.
- Sortera Dina lösningar i nummerordning.
- Läs igenom **alla** uppgifterna. De är inte sorterade efter svårighetsgrad.

---

1. Ge kortfattade motiveringar/lösningar till nedanstående uppgifter!

Ett korrekt svar utan motivering ger inga poäng!

- (a) Vi härledde en speciell metod för att lösa $\mathbf{Ax} = \mathbf{b}$ då $\mathbf{A}$ är symmetrisk och positivt definit. Vad kallas metoden och varför nöjde vi oss inte med att använda en metod för allmänna kvadratiska och inverterbara $\mathbf{A}$? (1p)
- (b) Vi använder en ODE-lösare och får ett felmeddelande att lösaren får ta många korta steg. Vilka slags egenskaper hos problemet skulle kunna orsaka felutskriften? Ange två orsaker. (1p)
- (c) Antag att vi försöker approximera e^{-20} med följande trunckerade Taylorutveckling (i Matlab):
`x = -20; k = 1:174; exp_appx = 1 + sum(x.^k ./ factorial(k))`
`factorial(k)` ger en vektor av fakulteter och `k`-vektorn är vald så att de trunckerade termerna skulle ha beräknats till exakt noll. Man får svaret `exp_appx = 4.1736e-09`. Det korrekta värdet är ungefär `2.0612e-09`. Förklara varför approximationen blir så rysligt dålig. (1p)
- (d) Ungefär vad torde följande Matlabprogram ge för utskrift? Ledning: $\sum_{k=1}^{\infty} 1/k^8 = \pi^8/9450$.
`s=0; for k=1:100000, st=s; s=s+1/k^8; if s == st, break, end, end, k` (1p)
- (e) Vi vill beräkna $x^* = 2^{1/3}$. Betrakta fixpunktsiterationen, $x_{k+1} = x_k + \alpha(x_k^3 - 2)$, där α är reelt tal. För vilka α är x^* en kontraktiv fixpunkt? (2p)
- (f) $\mathbf{A}$ är en $m \times n$ -matris och $\mathbf{Q}$ är en ortogonal matris (sådan att $\mathbf{QA}$ är definierad). Bevisa att

$$\|\mathbf{QA}\|_2 = \|\mathbf{A}\|_2 \quad (2p)$$

- (g) $\mathbf{A}$ är en symmetrisk och positivt definit matris av ordning n . Visa att varje delmatris, $\mathbf{A}_{jk}$, också är positivt definit, där:

$$\mathbf{A}_{jk} = \begin{bmatrix} a_{jj} & a_{jk} \\ a_{kj} & a_{kk} \end{bmatrix}, \quad 1 \leq j < k \leq n \quad (2p)$$

Var god vänd!

2. Vi vill lösa följande system med hjälp av Newtons metod, där f är en reellvärd funktion av de reella variablerna x_1 och x_2 .

$$\begin{cases} (f(x_1, x_2))^2 + \sin(f(x_1, x_2)) = 1 \\ 3f(x_1, x_2) + x_1^2 + x_2 = 3(f(x_1, x_2))^3 \end{cases}$$

Formulera Newtons metod för problemet (för en allmän funktion f). (3p)

3. a) Skriv om problemet nedan som ett system av första ordningens ekvationer, där alla ingående funktioner är reellvärda.
 b) Formulera sedan Eulers metod för problemet och tag ett Euler-steg med steglängden $h = 0.1$.

$\mathbf{r}(t) = (r_1(t), r_2(t))$, är en **vektorvärd** funktion av tiden t och $v(t)$ är en reellvärd funktion.

$$\begin{cases} \mathbf{r}' = \mathbf{r} + (v \cdot t \cdot \mathbf{r}) / \|\mathbf{r}\|_1 \\ v' = r_1 - r_2 + t \cdot v \end{cases}, \quad r_1(2) = 6, \quad r_2(2) = 4, \quad v(2) = 5 \quad (3p)$$

4. a) Följande Matlab-kommando ger en dålig approximation av integralen:

```
quadl('(1 + x) .* cos(x) ./ sin(x).^0.8', 0, 1)
```

Skriv om uttrycket på lämpligt sätt så att man kan använda `quadl` för att beräkna en bra approximation av integralen. (1.5p)

- b) Bevisa att det finns ett entydigt bestämt polynom av grad högst $n - 1$ som satisfierar

$$p(k) = y_k, \quad k = 1, \dots, n, \quad n \geq 2$$

(Inga poäng för specialfall eller exempel.) (1.5p)

5. Givet den osymmetriska och ickesingulära matrisen $\mathbf{A}$ av ordning n , kolonnvektorn $\mathbf{a}$ med n element, vill vi beräkna följande kvantitet:

$$(2\mathbf{a}\mathbf{a}^T \mathbf{A}^{-1} + \mathbf{a}\mathbf{a}^T \mathbf{A}\mathbf{a}\mathbf{a}^T - \mathbf{A}^{-2})\mathbf{a}$$

Skriv, i punktform, hur man löser ovanstående problem på ett **bra** sätt (bra vad avser beräkningsfel, cpu-tid och minnesbehov). Slarva inte med detaljerna! Din lösningsmetodik skall fungera även om $\mathbf{A}$ är stor och gles. Hur många flyttalsoperationer och hur mycket extra minne krävs (uttryckt i n)? $\mathbf{A}$ och $\mathbf{a}$ behöver inte finnas kvar efter beräkningen. (3p)

6. Här följer ett verkligt fysikproblem, Vogel-Fulcher-Tammans modell:

$$y \approx a e^{E/(t-T)}$$

Observera att hela uttrycket $E/(t - T)$ utgör exponent. Vi vill bestämma parametrarna a , E och T givet mätvärden $(t_1, y_1), (t_2, y_2), \dots, (t_m, y_m)$, där alla y -värden är positiva. Gör en lämplig transformation samt inför nya parametrar och ställ upp ett **linjärt** minstakvadratproblem. Visa slutligen hur a , E samt T kan beräknas från minstakvadratproblemets lösning.

Matrisen $\mathbf{A}$ samt vektorerna $\mathbf{b}$ och $\mathbf{x}$ skall redovisas! (3p)